

11 Přílohy

Příloha A, Tabulka 8: Konceptualizace kvalitativní části šetření diskriminace cizinců na pracovišti

DÍLČÍ VÝZKUMNÝ CÍL	BUDE ZJIŠTĚNO
<p>prozkoumání, jakou váhu přiřkládají polští pracovníci problematice diskriminace, respektive diskriminace cizinců na pracovišti</p>	<p>pomocí tří disjunktivních otázek, vyjadřujících míru spokojenosti respondenta; hodnoty jsou uspořádány ordinálně:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Je podle Vašeho názoru diskriminace závažným společenským problémem, nebo s tímto tvrzením nesouhlasíte? <ul style="list-style-type: none"> - rozhodně ano, - podle mě, je toto téma důležité, ale není tak běžné, jak by se mohlo zdát např. na základě mediálních zpráv, - podle mě se diskriminace ve skutečnosti týká jen mále skupiny lidí, - podle mě je to uměle vytvořený problém. • Myslíte si, že se diskriminace cizinců na pracovišti v České republice vyskytuje, nebo s tímto tvrzením nesouhlasíte: <ul style="list-style-type: none"> - vůbec se nevyskytuje, je to uměle vykonstruovaný problém, - spíše zřídka, - poměrně často, - je to běžná součást obchodní praxe. • Myslíte si, že se diskriminace cizinců na pracovišti týká příslušníků polské komunity v České republice nebo s tímto tvrzením nesouhlasíte: <ul style="list-style-type: none"> - vůbec se jich to netýká, - spíše zřídka, - poměrně často, - Poláci jsou nejvíc diskriminovanou skupinou cizinců.
<p>zjištění, jakým způsobem definují polští pracovníci pojem diskriminace</p>	<p>otevřenou otázkou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakým způsobem byste definoval/a diskriminaci?
<p>zjištění, které příklady nerovného zacházení chápou polští pracovníci jako diskriminaci na pracovišti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) přímá diskriminace, 2) nepřímá diskriminace, 3) obtěžování, 4) sexuální obtěžování, 5) pronásledování, 6) pokyn/navádění k diskriminaci. <p>(pokračování na následující stránce)</p>	<p>na příkladu šesti případových studií (case studies) formulovaných pomocí nominálních disjunktivních otázek:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podnik střední velikosti uveřejnil následující inzerát: "Zaměstnáme slečnu nebo paní mladší 30 let na pozici asistentky". Je to příklad diskriminačního chování? <ul style="list-style-type: none"> - ano, - ne, - nevím.

	<p>• Nejmenovaná firma nabízí určité sociální výhody (např. soukromá zdravotní péče nebo příspěvek na dovolenou) pracovníkům a jejich manželům / manželkám, ale ne pracovníkům, kteří žijí v dlouhodobých, mimomanželských svazcích.</p> <p>Je to příklad diskriminačního chování?</p> <p>- ano, - ne, - nevím.</p> <p>• Pan Müller, německý občan, byl vyslán k výkonu práce v pobočce firmy v Polsku. Již od začátku se k němu spolupracovníci na novém pracovišti chovali způsobem, který byl pro něj velmi nepříjemný. Po uplynutí dvou týdnů došlo k tomu, že ho kolegové zdravili německým pozdravem a slovy "Heil Hitler".</p> <p>Je to příklad diskriminačního chování?</p> <p>- ano, - ne, - nevím.</p> <p>• Vedoucí reklamního oddělení jedné z firem neustále komentuje vzhled ženského personálu, který v souladu s pracovními předpisy nosí minisukně jako součást pracovní uniformy (hostesky zaměstnané při promo akci punčochového zboží).</p> <p>Je to příklad diskriminačního chování?</p> <p>- ano, - ne, - nevím.</p> <p>• Zaměstnanec nejmenované firmy má důkazy potvrzující, že se jeden z vedoucích pracovníků během výběrových rozhovorů chová diskriminujícím způsobem a ptá se uchazečů na jejich sexuální orientaci. Tuto skutečnost oznamuje vedení firmy. Několik dnů poté je propuštěn, aniž by k tomu byl nějaký závažný důvod.</p> <p>Je to příklad diskriminačního chování?</p> <p>- ano, - ne, - nevím.</p> <p>• Majitel jedné společnosti nařídil pracovníkům personálního oddělení, zodpovídajícím za výběrové řízení, aby v žádném případě nezaměstnávali ženy ve věku 25 až 35 let, protože existuje riziko, že v tomto věku budou chtít ženy otěhotnět a založit rodinu, což by zaměstnavateli mohlo způsobit zvýšení nákladů.</p> <p>Je to příklad diskriminačního chování?</p> <p>- ano, - ne, - nevím.</p>
--	---

<p>identifikace konkrétních způsobů chování na pracovišti, které jsou polskými pracovníky označovány za diskriminační</p>	<p>konjunktivní polytomickou otázkou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pokud jste se kdy při vykonávání výdělečné činnosti na území České republiky cítil/a diskriminován na pracovišti, jaké byly projevy diskriminačního chování: <ul style="list-style-type: none"> - odmítnutí uzavření pracovního poměru nebo dohody o pracích vykonávaných mimo pracovní poměr, která se v České republice řídí zákoníkem práce, - rozvázání pracovního poměru nebo dohody o pracích vykonávaných mimo pracovní poměr, která se v České republice řídí zákoníkem práce, - negativní diferenciaci v odměňování, - negativní diferenciaci v oblasti pracovních podmínek jiných než odměňování, - opomíjení při povyšování, - opomíjení při uplatňování nároků vyplývajících z ostatních plnění souvisejících s výkonem práce (např. příplatky, prémie, odměny, odstupné, diety a další náklady související se služebními cestami, překážky v práci, za které přísluší náhrada mzdy, možnost použití firemního vozidla pro soukromé účely a další), - opomíjení přístupu k dalšímu odbornému vzdělávání a zvyšování kvalifikace, - obtěžování ze strany nadřízeného, - obtěžování ze strany spolupracovníků, - sexuální obtěžování, - navádění nebo pokyn k narušení zásady rovného zacházení na pracovišti, - odmítnutí přidělení určité práce zákazníkem, - jiné (jaké).
<p>analýza identifikovaných jevů a explanace, proč jsou zrovna tyto konkrétní způsoby chování polskými pracovníky označovány za diskriminační</p>	<p>pomocí polosrukturovaných rozhovorů realizovaných v druhé fázi empirického šetření</p>

Zdroj: vlastní zpracování autorky.

Příloha B, Tabulka 9: Operacionalizace: převod definovaných pojmů na znaky (kvantitativní část šetření)

POJEM	ZNAK	TŘÍDITELNOST	MĚRITELNOST	BUDE ZJIŠTĚNO
ZÁVISLÉ PROMĚNNÉ				
délka pobytu cizince na území České republiky	dichotomický znak kardinální; příslušnost do intervalu podle délky pobytu: - 1 až 5 let, - více než 5 let.	ano	ano	dotazem na délku pobytu v měsících nebo letech: - méně než 3 měsíce*, - od 3 do 12 měsíců*, - více než 1 rok, - více než 5 let. * Cizinci s délkou pobytu kratší než 12 měsíců budou vyřazení, srovnej také filtrační otázku č. 11 (Vykonáváte nebo vykonával/a jste v minulosti výdělečnou činnost na území České republiky po dobu nejméně 12 měsíců?). Účelem této bakalářské práce je zkoumání diskriminace na pracovišti, proto také musí dotazovaní vykonávat výdělečnou činnost na území České republiky, a to po delší dobu.
administrativně-právní postavení cizince v České republice	polytomický znak nominální; příslušnost k jedné z následujících skupin cizinců v souladu se zákonem č. 326/1999 Sb.: - přechodný pobyt*, - trvalý pobyt*, - jiná forma pobytu, jako je registrace na cizinecké policii nebo žádný formální status na území České republiky. * Přechodný nebo trvalý pobyt nejsou pro občany Evropské unie podmínkou pobytu na území České republiky, tento formální status může potvrzovat silnější vazby cizince k místu pobytu).	ano	ne	dotazem na administrativně-právní postavení cizince v České republice: - přechodný pobyt, - trvalý pobyt, - státní občanství*, - ostatní. * Osoby se státním občanstvím České republiky budou vyřazené (pak se z hlediska legislativy jedná o menšiny, nikoliv o cizince)

úroveň znalosti českého jazyka	polytomický znak ordinální; úroveň znalosti českého jazyka deklarovaná respondentem: - osoba bez znalosti češtiny, - začátečník, - středně pokročilý uživatel, - pokročilý uživatel českého jazyka (mluvený a psaný projev).	ano	ano	dotazem na úroveň znalosti českého jazyka deklarovanou cizincem: - pokročilý uživatel (mluvený a psaný projev), - středně pokročilý uživatel, - začátečník, - vůbec neumím česky.
druh výdělečné činnosti	dichotomický znak ordinální; příslušnost k jedné ze dvou skupin: - závislá práce (tj. pracovní smlouva, dohody mimo pracovní poměr, příp. jiné formy výdělečné činnosti jako je agenturní zaměstnávání, práce na černo), - nezávislá práce (vykonávaná na základě živnostenského oprávnění nebo zvláštních zákonů, dohody uzavřené na základě občanského zákoníku).	ano	ne	dotazem na právní skutečnost zakládající pracovní vztah: - pracovní poměr (založený pracovní smlouvou, jmenováním nebo volbou) nebo dohody mimo pracovní poměr*, jež se v České republice řídí zákoníkem práce: DPP (dohoda o provedení práce, polský ekvivalent umowa zlecenia) nebo DPČ (dohoda o pracovní činnosti, tato právní forma nemá polský ekvivalent), - smlouvy uzavřené dle občanského zákoníku (např. smlouva o dílo, mandátní smlouva), - samostatná výdělečná činnost, - jiné (např. agenturní zaměstnávání, nelegální práce). * V Polsku se na rozdíl od České republiky dohody mimo pracovní poměr řídí občanským zákoníkem, nikoliv zákoníkem práce.

druh vykonávané práce	dichotomický znak ordinální; příslušnost k jedné ze dvou skupin: - duševní práce, - fyzická práce.	ano	ne	dotazem na druh vykonávané práce: - duševní práce, - fyzická práce, - nelze jednoznačně určit*. * V případě, kdy respondent zvolí třetí možnost "nelze jednoznačně určit" přiřadím hodnotu na základě odpovědi na doplňující otázku (jaká je Vaše profese / povolání?)
kategorie zaměstnavatele podle velikosti podnikatelského subjektu	dichotomický znak ordinální; příslušnost k jedné ze dvou skupin: - malý nebo střední podnik, - velký podnik nebo nadnárodní korporace.	ano	ne	dotazem na sektor, ke kterému patří zaměstnavatel: - český malý nebo střední podnik, - malý nebo střední podnik se zahraniční účastí, - velký podnik, - nadnárodní korporace, - samostatná výdělečná činnost*. * Osoby samostatně výdělečně činné budou vyřazeny – v jejich případě se de facto nejedná o zaměstnavatele.
zahraniční kapitálová účast ve složkách podnikání zaměstnavatele	dichotomický znak ordinální; příslušnost k jedné ze dvou skupin: - zaměstnavatel se zahraniční kapitálovou účastí, - zaměstnavatel bez zahraniční kapitálové účasti.	ano	ne	dotazem na sektor, ke kterému patří zaměstnavatel: - český malý nebo střední podnik, - malý nebo střední podnik se zahraniční kapitálovou účastí, - velký podnik, - nadnárodní korporace, - samostatná výdělečná činnost*. * Osoby samostatně výdělečně činné budou vyřazeny – v jejich případě se de facto nejedná o zaměstnavatele.

NEZÁVISLÉ PROMĚNNÁ				
deklarovaný pocit být diskriminován na pracovišti	dichotomický znak ordinální: - dotazovaný cizinec se cítil diskriminovaný na pracovišti, - dotazovaný cizinec se necítil diskriminovaný na pracovišti.	ano	ne	dotazem na to, zda se dotazovaný cizinec kdykoliv cítil diskriminovaný na pracovišti: - ano, - ne.

Zdroj: Reichel, 2009, s. 52–53 a vlastní zpracování autorky.

Příloha C, Dotazník k diskriminaci cizinců na pracovišti (původní polská jazyková verze)

Szanowni Państwo,

chciałabym poprosić o pomoc w wypełnieniu poniższej ankiety, stworzonej na potrzeby mojej pracy licencjackiej zatytułowanej *Dyskryminacja cudzoziemców w miejscu pracy na przykładzie polskiej społeczności w Republice Czeskiej* (oryginalny tytuł *Diskriminace cizinců na pracovišti se zaměřením na polskou komunitu v České republice*).

Z góry dziękuję za pomoc.

Ankieta jest anonimowa, ale jeżeli ktoś z Państwa będzie zainteresowany wynikami badań, proszę o podanie adresu e-mailowego. Adres ten nie będzie wykorzystywany do innych celów ani udostępniany osobom trzecim.

Mgr Joanna Szaniawska
Andragogika a personální řízení FF UK

1. Czy w Pana/Pani odczuciu dyskryminacja stanowi poważny problem społeczny, czy też nie zgadza się Pan/Pani z powyższym twierdzeniem?
(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)
 - zdecydowanie tak
 - uważam, że ten temat jest ważny, ale nie tak powszechny, jak wynika np. z doniesień mediów
 - uważam, że dyskryminacja w rzeczywistości dotyczy niewielkiej liczby osób
 - uważam, że jest to wymyślone zjawisko
2. Czy myśli Pan/Pani, że dyskryminacja cudzoziemców w miejscu pracy występuje w Republice Czeskiej, czy też nie zgadza się Pan/Pani z powyższym twierdzeniem?
(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)
 - wcale nie występuje, jest to sztucznie skonstruowany problem
 - raczej rzadko
 - stosunkowo często
 - jest to normalny element praktyki biznesowej
3. Czy myśli Pan/Pani, że dyskryminacja w miejscu pracy dotyczy członków polskiej społeczności w Republice Czeskiej?
(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)

- wcale ich nie dotyczy
- raczej w niewielkim stopniu
- stosunkowo często
- Polacy to najbardziej dyskryminowana grupa cudzoziemców

4. W jaki sposób by Pan/Pani zdefiniował/a dyskryminację?
(proszę uzupełnić)

.....
.....

Proszę zapoznać się z poniższymi opisami poszczególnych przypadków i określić, czy dana sytuacja jest czy nie jest dyskryminacją:

(proszę za każdym razem wybrać tylko jedną odpowiedź)

5. Przedsiębiorstwo średniej wielkości zamieściło następujące ogłoszenie:

„Zatrudnimy panią do lat 30 na stanowisku asystentki”.

Czy jest to przypadek dyskryminacji?

- tak
- nie
- nie wiem

6. Pewna firma przyznaje określone przywileje socjalne (np. wykupienie prywatnej opieki zdrowotnej albo dofinansowywanie letniego wypoczynku) pracownikom i ich małżonkom, ale już nie pracownikom, którzy żyją w stałych, pozamałżeńskich związkach.

Czy jest to przypadek dyskryminacji?

- tak
- nie
- nie wiem

7. Pan Müller, obywatel Niemiec, został wysłany do pracy w oddziale swojej firmy w Polsce. Od samego początku był traktowany przez kolegów w nowym miejscu pracy w przykry dla niego sposób. Po upływie dwóch tygodni doszło do tego, że koledzy witali go słowami „Heil Hitler” i odpowiednio salutowali.

Czy jest to przypadek dyskryminacji?

- tak
- nie
- nie wiem

8. Szef działu promocji w pewnej firmie bezustannie komentuje wygląd żeńskiej części personelu, która zgodnie z regulaminem pracy nosi krótkie spódniczki jako element stroju służbowego (hostessy zatrudnione podczas promocji rajstop znanej firmy).

Czy jest to przypadek dyskryminacji?

- tak
nie
nie wiem

9. Osoba pracująca w pewnej firmie ma dowody na to, że jeden z kierowników prowadzi rozmowy z osobami starającymi się o pracę w sposób dyskryminujący, pytając ich o orientację seksualną. Ujawnia ten fakt zgłaszając go dyrekcji firmy. W kilka dni po tym zdarzeniu zostaje zwolniona z pracy bez żadnej wyraźnej przyczyny.

Czy jest to przypadek dyskryminacji?

- tak
nie
nie wiem

10. Właściciel pewnej firmy wydał pracownikom działu kadr, odpowiedzialnym za proces rekrutacji, polecenie, aby w żadnym wypadku nie zatrudniali kobiet w wieku 25-35 lat, ponieważ istnieje ryzyko, że kobiety w tym przedziale wiekowym będą chciały zająć w ciąży i założyć rodzinę, co mogłoby narazić pracodawcę na zbędne koszty.

Czy jest to przypadek dyskryminacji?

- tak
nie
nie wiem

11. Czy w trakcie pobytu w Republice Czeskiej wykonuje Pan/Pani pracę zarobkową lub wykonywał ją w przeszłości przez okres co najmniej 12 miesięcy?

(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)

- tak
nie

Jeżeli na powyższe pytanie udzielił/a Pan/Pani odpowiedzi negatywnej, proszę przejść do pytania nr 19.

12. Jeżeli w trakcie pobytu w Republice Czeskiej wykonuje Pan/Pani pracę zarobkową lub wykonywał ją w przeszłości przez okres co najmniej 12 miesięcy, to jaka jest/była podstawa zatrudnienia?

(proszę wybrać jedną lub więcej odpowiedzi)

- stosunek pracy (powstały na podstawie umowy o pracę, mianowania, powołania lub wyboru) lub inne umowy o wykonywaniu prac poza stosunkiem pracy, które są w Republice Czeskiej regulowane przez Kodeks Pracy: DPP (dohoda o provedení práce, polski odpowiednik to umowa zlecenia) lub DPČ (dohoda o pracovní činnosti, brak polskiego odpowiednika)
- umowy cywilno-prawne (np. umowa o dzieło, umowa mandatowa)
- własna działalność gospodarcza
- inne (np. agencja pracy tymczasowej, nielegalne zatrudnienie)

13. Do jakiego sektora należy Pana/Pani pracodawca:
(proszę wybrać jedną lub więcej odpowiedzi)

- czeskie małe lub średnie przedsiębiorstwo
- małe lub średnie przedsiębiorstwo z kapitałem zagranicznym
- duże przedsiębiorstwo
- korporacja międzynarodowa
- własna działalność gospodarcza

14. Jaki jest rodzaj wykonywanej przez Pana/Panią pracy:
(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)

- praca umysłowa
- praca fizyczna
- trudno jednoznacznie określić

15. W jakim zawodzie Pan/Pani pracuje?
(proszę uzupełnić)

.....

16. Czy wykonując pracę zarobkową na terenie Republiki Czeskiej kiedykolwiek czuł/a się Pan/Pani dyskryminowana w miejscu pracy?
(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)

- tak
- nie

Jeżeli na powyższe pytanie udzielił/a Pan/Pani odpowiedzi negatywnej, proszę przejść do pytania nr 19.

17. Jeżeli w trakcie wykonywania pracy zarobkowej na terenie Republiki Czeskiej czuł/a się Pan/Pani dyskryminowana w miejscu pracy, to czy zakłada Pan/Pani, że przyczyną dyskryminacji był fakt, że jest Pan/Pani cudzoziemcem?
(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)

- tak
- nie
- nie wiem

18. Jeżeli w trakcie wykonywania pracy zarobkowej na terenie Republiki Czeskiej czuł/a się Pan/Pani dyskryminowana w miejscu pracy, to jaką formę przybierały działania dyskryminacyjne?

(proszę wybrać jedną lub więcej odpowiedzi)

- odmowa nawiązania stosunku pracy lub umowy o wykonywaniu prac poza stosunkiem pracy, które są w Republice Czeskiej regulowane przez Kodeks Pracy
- rozwiązanie stosunku pracy lub umowy o wykonywaniu prac poza stosunkiem pracy, które są w Republice Czeskiej regulowane przez Kodeks Pracy
- niekorzystne ukształtowanie wynagrodzenia za pracę
- niekorzystne ukształtowanie warunków zatrudnienia innych niż wynagrodzenie
- pominięcie przy awansowaniu
- pominięcie przy przyznawaniu innych świadczeń związanych z pracą (np. dodatki do wynagrodzenia, premie, nagrody, odprawy, diety i inne koszty związane z podróżami służbowymi, świadczenia przysługujące w okresie czasowej niezdolności do pracy, możliwość użytkowania samochodu służbowego do celów prywatnych i inne)
- pominięcia przy typowaniu do udziału w szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe
- molestowanie ze strony przełożonego
- molestowanie ze strony współpracowników
- molestowanie seksualne
- zachęcanie lub nakazanie innej osobie naruszenia zasady równego traktowania na miejscu pracy
- odmowa powierzenia wykonania danej pracy przez klienta
- inne (proszę podać jakie)

.....

.....

.....

.....

19. W jakim regionie Republiki Czeskiej Pan/Pani mieszka?

(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)

- Praga
- kraj środkowoczeski

- kraj południowoczeski
- kraj pilzneński
- kraj karlowarski
- kraj ustecki
- kraj liberecki
- kraj hradecki
- kraj pardubicki
- kraj ołomuniecki
- kraj morawsko-śląski
- kraj południowomorawski
- kraj zliński
- kraj Wysoczyna

20. Jak długo Pan/Pani przebywa na terenie Republiki Czeskiej?
(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)

- krócej niż 3 miesiące
- od 3 do 12 miesięcy
- więcej niż 1 rok
- więcej niż 5 lat

21. Jaki jest Pana/Pani status administracyjno-prawny w Republice Czeskiej?
(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)

- pobyt czasowy
- pobyt stały
- obywatelstwo czeskie
- inne

22. W jakim stopniu posługuje się Pan/Pani językiem czeskim?
(proszę wybrać tylko jedną odpowiedź)

- biegle (słowem i pismem)
- jestem na poziomie średnio zaawansowanym
- jestem początkujący
- w ogóle nie znam języka czeskiego

Dziękuję za wypełnienie ankiety. Jeżeli ktoś z Państwa jest zainteresowany wynikami prowadzonych przeze mnie badań, to proszę o podanie adresu e/mailowego:

.....

Příloha D, Dotazník k diskriminaci cizinců na pracovišti (překlad do českého jazyka)

Diskriminace cizinců na pracovišti se zaměřením na polskou komunitu v České republice

Vážení,

ráda bych vás tímto požádala o účast na níže uvedeném dotazníkovém šetření, realizovaném pro účely mé bakalářské práce s názvem Diskriminace cizinců na pracovišti se zaměřením na polskou komunitu v České republice.

Předem děkuji za účast.

Dotazník je anonymní, nicméně pokud bude někdo z vás mít zájem o účast na další fázi šetření (osobní interview) nebo by chtěl obdržet výsledky výzkumu, ať mi prosím zanechá svoji e-mailovou adresu. Tato adresa nebude využita pro jiné účely a nebude zpřístupněna třetím osobám.

Mgr. Joanna Szaniawska

Andragogika a personální řízení FF UK

1. Je podle Vašeho názoru diskriminace závažným společenským problémem nebo s tímto tvrzením nesouhlasíte?

(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- rozhodně ano
- podle mě je toto téma důležité, ale ne tak běžné, jak by se mohlo zdát např. na základě mediálních zpráv
- podle mě se diskriminace ve skutečnosti týká jen mále skupiny lidí
- podle mě je to uměle vytvořený problém

2. Myslíte si, že diskriminace cizinců na pracovišti se v České republice vyskytuje nebo s tímto tvrzením nesouhlasíte?

(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- vůbec se nevyskytuje, je to uměle vykonstruovaný problém
- spíše zřídka
- poměrně často
- je to běžná součást obchodní praxe

3. Myslíte si, že diskriminace cizinců na pracovišti se týká příslušníků polské komunity v České republice nebo s tímto tvrzením nesouhlasíte?

(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- vůbec se jich to netýká
- spíše zřídka
- poměrně často
- Poláci jsou nejvíc diskriminovanou skupinou cizinců

4. Jakým způsobem byste definoval/a diskriminaci?
(doplňte)

.....

.....

Přečtěte si jednotlivé níže uvedené případové studie a určete, zda je daná situace diskriminací či nikoliv (ve všech případech si z nabízených odpovědí vyberte pouze jednu).

5. Podnik střední velikosti zveřejnil následující inzerát:
„Zaměstnáme slečnu nebo paní mladší 30 let na pozici asistentky”
Je to příklad diskriminačního chování?

- ano
- ne
- nevím

6. Nejmenovaná firma vztahuje určité sociální výhody (např. soukromá zdravotní péče nebo příspěvek na dovolenou) na pracovníky a jejich manžele/manželky, ale ne na pracovníky, kteří žijí v dlouhodobých, mimomanželských svazcích.
Je to příklad diskriminačního chování?

- ano
- ne
- nevím

7. Pan Müller, německý občan, byl vyslán k výkonu práce v pobočce firmy v Polsku. Již od začátku se k němu spolupracovníci na novém pracovišti chovali způsobem, který byl pro něj velmi nepříjemný. Po uplynutí dvou týdnů došlo k tomu, že ho kolegové zdravili německým pozdravem a slovy „Heil Hitler”.
Je to příklad diskriminačního chování?

- ano
- ne
- nevím

8. Vedoucí reklamního oddělení jedné z firem neustále komentuje vzhled ženského personálu, který v souladu s pracovními předpisy nosí minisukně jako součást pracovní uniformy (hostesky zaměstnané při promo akci punčochového zboží).

Je to příklad diskriminačního chování?

- ano
 ne
 nevím

9. Zaměstnanec nejmenované firmy má důkazy potvrzující, že jeden z vedoucích pracovníků se při výběrových rozhovorech chová diskriminujícím způsobem a ptá se uchazečů na jejich sexuální orientaci. Tuto skutečnost oznamuje vedení firmy. Několik dnů poté je propuštěný, aniž by k tomu byl nějaký závažný důvod.

Je to příklad diskriminačního chování?

- ano
 ne
 nevím

10. Majitel jedné společnosti nařídil pracovníkům personálního oddělení, zodpovídajícím za výběrové řízení, aby v žádném případě nezaměstnávali ženy ve věku 25 až 35 let, protože existuje riziko, že ženy v tomhle věku budou chtít otěhotnět a založit rodinu, což může zaměstnavateli způsobit zvýšení nákladů. Je to příklad diskriminačního chování?

- ano
 ne
 nevím

11. Vykonáváte nebo vykonával/a jste v minulosti výdělečnou činnost na území České republiky po dobu nejméně 12 měsíců?

(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- ano
 ne

Pokud jste na výše uvedenou otázku odpověděl/a záporně, pokračujte prosím otázkou č. 19.

12. Pokud vykonáváte nebo jste v minulosti vykonával/a výdělečnou činnost na území České republiky po dobu nejméně 12 měsíců, jaká byla právní skutečnost zakládající pracovní vztah?

(vyberte si z nabídky libovolný počet odpovědí)

- pracovní poměr (založený pracovní smlouvou, jmenováním nebo volbou) nebo dohody mimo pracovní poměr, jež se v České republice řídí zákoníkem práce: DPP (dohoda o provedení práce, polský ekvivalent umowa zlecenia) nebo DPČ (dohoda o pracovní činnosti, tato právní forma nemá polský ekvivalent)

- smlouvy uzavřené dle občanského zákoníku (např. smlouva o dílo, mandátní smlouva)
- samostatná výdělečná činnost
- jiné (např. agenturní zaměstnávání, nelegální práce)

13. K jakému sektoru patří nebo patřil Váš zaměstnavatel?
(vyberte si z nabídky libovolný počet odpovědí)

- český malý nebo střední podnik
- malý nebo střední podnik se zahraniční kapitálovou účastí
- velký podnik
- nadnárodní korporace
- samostatná výdělečná činnost

14. Jaký je druh Vámi vykonávané práce:
(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- duševní práce
- fyzická práce
- nelze jednoznačně určit

15. Jaká je Vaše / povolání?
(doplňte)

.....

16. Cítil/a jste se někdy při vykonávání závislé nebo nezávislé výdělečné činnosti na území České republiky diskriminovaný/á na pracovišti?
(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- ano
- ne

Pokud jste na výše uvedenou otázku odpověděl/a záporně, pokračujte prosím otázkou č. 19.

17. Pokud jste se někdy při vykonávání závislé nebo nezávislé výdělečné činnosti na území České republiky cítil/a diskriminovaný/á na pracovišti, domníváte se, že důvodem diskriminace byla skutečnost, že jste cizinec?
(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- ano
- ne
- nevím

18. Pokud jste se někdy cítil/a při vykonávání závislé nebo nezávislé výdělečné činnosti na území České republiky diskriminovaný/á na pracovišti, jaké byly projevy diskriminačního chování?

(vyberte si z nabídky libovolný počet odpovědí)

- odmítnutí uzavření pracovního poměru nebo dohody o pracích vykonávaných mimo pracovní poměr, které se v České republice řídí zákoníkem práce,
- rozvázání pracovního poměru nebo dohody o pracích vykonávaných mimo pracovní poměr, které se v České republice řídí zákoníkem práce,
- negativní diferenciací v odměňování,
- negativní diferenciací v oblasti pracovních podmínek jiných než odměňování,
- opomíjení při povyšování,
- opomíjení při uplatňování jiných plnění souvisejících s výkonem práce (např. příplatky, prémie, odměny, odstupné, diety a další náklady související se služebními cestami, překážky v práci, za které přísluší náhrada mzdy, možnost použití firemního vozidla pro soukromé účely a další),
- opomíjení při přístupu k dalšímu odbornému vzdělávání a zvyšování kvalifikace,
- obtěžování ze strany nadřízeného,
- obtěžování ze strany spolupracovníků,
- sexuální obtěžování,
- navádění nebo pokyn k narušení zásady rovného zacházení na pracovišti,
- odmítnutí pověření určité práce zákazníkem,
- jiné (jaké):

.....

.....

.....

.....

19. V kterém kraji České republiky bydlíte?

(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- hl. m. Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj

- Královehradecký kraj
- Pardubický kraj
- Olomoucký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Jihomoravský kraj
- Zlínský kraj
- kraj Vysočina

20. Jak dlouho pobýváte na území České republiky?
(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- méně než 3 měsíce
- od 3 do 12 měsíců
- více než 1 rok
- více než 5 let

21. Jaké je Vaše administrativně-právní postavení v České republice?
(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- přechodný pobyt
- trvalý pobyt
- české občanství
- ostatní

22. Na jaké úrovni ovládáte český jazyk?
(vyberte si z nabízených odpovědí pouze jednu)

- jsem pokročilý/á (mluvený a psaný projev)
- jsem středně pokročilý/á
- jsem začátečník
- vůbec nemluvím česky

Děkuji za vyplnění dotazníku. Pokud bude někdo z vás mít zájem o účast na další fázi šetření (osobní interview) nebo by chtěl obdržet výsledky výzkumu, ať mi prosím zanechá svoji e-mailovou adresu (prostřednictvím zprávy na fcb Joa Sza nebo e-mailem na joannaszaniawska@seznam.cz).

Příloha E, Tabulka 10: Polostrukturované rozhovory – charakteristika respondentů

přezdívka	bydliště	pohlaví	věk	délka pobytu v ČR	povolání (profese) a zaměstnavatel	chování označené jako diskriminační
Nerd-pl	hl. m. Praha	muž	29	více než 5 let	IT specialista v nadnárodní korporaci	obtěžování ze strany nadřízeného (nechutné vtipy, zejména s nechtěným sexuálním podtextem)
Lolek	hl. m. Praha	muž	28	více než 1 rok	finanční controlling v nadnárodní korporaci	obtěžování ze strany nadřízeného a spolupracovníků (opakované zahajování pracovních jednání poznámkami na téma špatné kvality polských výrobků, zejména potravin; opakované rozesílání e-mailem odkazu na reklamu společnosti T-Mobile s polským šmelinářem; posměšné poznámky na adresu Poláků obecně)
Kinia	hl. m. Praha	žena	26	více než 1 rok	pracovník helpdesku v českém malém nebo středním podniku	opomíjení při povyšování; negativní diferenciacie v oblasti pracovních podmínek jiných než odměňování (účetní nechtěla dotazované udělat roční zúčtování daně, přesto, že je to zákonná povinnost zaměstnavatele a že to dělala jiným cizincům – Slovákům)
Seba	hl. m. Praha	muž	23	více než 1 rok	dělník v továrně na výrobu pneumatik	negativní diferenciacie v odměňování; opomíjení při povyšování; opomíjení při uplatňování jiných plnění souvisejících s výkonem práce; obtěžování ze strany spolupracovníků; negativní diferenciacie v oblasti pracovních podmínek jiných než odměňování (přidělování náročnějších prací, které vyžadují více času a jsou zdraví škodlivé)
Katka	Středočeský kraj	žena	27	více než 1 rok	kadeřnice, osoba samostatně výdělečně činná	negativní diferenciacie v odměňování; odmítnutí pověření určité práce zákazníkem; agresivní útoky (poškození výlohy vulgárními nápisy)

Tomek	Středočeský kraj	muž	28	více než 1 rok	pracovník helpdesku ve velkém podniku	odmítnutí uzavření pracovního poměru (práce na ŽL, přičemž Češi jsou zaměstnaní na základě pracovní smlouvy); negativní diference v odměňování; obtěžování ze strany spolupracovníků
Zuza	Středočeský kraj	žena	32	více než 5 let	účetní v nadnárodní korporaci	negativní diference v odměňování; obtěžování ze strany spolupracovníků (neustálé komentáře, že polské výrobky mají špatnou kvalitu, rozesílání odkazů na protipolské články a www stránky, vyčlenění z kolektivu, posmívání se přízvuku a nedokonalé češtině respondentky)
Łusy	Ostrava	muž	45	více než 1 rok	horník ve velkém podniku	negativní diference v odměňování; negativní diference v oblasti pracovních podmínek jiných než odměňování (pracovní smlouva pouze na dobu určitou, přičemž Češi mají smlouvy na dobu neurčitou, horší úseky práce, noční šichty)
Mała	Ostrava	žena	23	více než 1 rok	prodavačka v obchodě s oblečením	negativní diference v odměňování; negativní diference v oblasti pracovních podmínek jiných než odměňování (neplacené přesčasy, smlouva na dobu určitou); obtěžování ze strany spolupracovníků (komentáře na téma zaostalých Poláků-katolíků)
Pawcio	Ústecký kraj	muž	25	více než 1 rok	řidič ve velkém podniku	negativní diference v odměňování; negativní diference v oblasti pracovních podmínek jiných než odměňování (nejhorší trasy, nejhorší zákazníci, zpoždění s výplatou mezd, práce přes agenturu)

Alina	Pardubický kraj	žena	43	více než 1 rok	operátorka ve výrobě ve velkém podniku	negativní diferenciacie v odměňování; negativní diferenciacie v oblasti pracovních podmínek jiných než odměňování (práce přes agenturu jen na dobu určitou, větší výkonnostní normy, zkracování přestávek); obtěžování ze strany spolupracovníků (negativní komentáře na téma Poláků)
Lucas	Brno	muž	27	více než 1 rok	pracovník helpdesku v nadnárodní korporaci	negativní diferenciacie v odměňování; opomíjení při povyšování; opomíjení při přístupu k dalšímu odbornému vzdělávání a zvyšování kvalifikace; navádění nebo pokyn k narušení zásady rovného zacházení na pracovišti; obtěžování ze strany spolupracovníků (kritika všech a všeho, co je cizí)

Zdroj: vlastní zpracování autorky.

Příloha F, Seznam otázek k polostrukturovanému rozhovoru

- 1) ÚVOD (vzájemné představení účastníků, představení cíle, tématu a zpracování výzkumu, poděkování za vyplnění dotazníku a za ochotu pokračovat v druhé fázi šetření, informovaný souhlas, navázání kontaktu, vytvoření vhodné atmosféry):
 - Můžete mi říct, proč jste se rozhodl/a zúčastnit šetření diskriminace cizinců na pracovišti?
- 2) SEZNÁMENÍ (prostor pro vyjádření respondenta, vycházíme z dat obsažených v dotazníku):
 - Můžete mi říct něco o sobě a o tom, proč jste se rozhodl/a emigrovat do České republiky?
 - Můžete mi blíže popsat Vaše zaměstnání (např. pracovní náplň, pracovní prostředí, nadřízené, spolupracovníky)?
- 3) DISKRIMINACE (vycházíme z dat obsažených v dotazníku):
 - Z uvedených odpovědí vyplývá, že diskriminaci/diskriminaci cizinců na pracovišti/diskriminaci příslušníků polské komunity na pracovišti považujete za závažný/méně závažný/nepříliš závažný společenský problém. Chtěl/a byste k tomu ještě něco říct?
 - Diskriminaci jste definoval následujícím způsobem (citace z dotazníku). Chtěl/a byste tuto definici nějak pozměnit nebo doplnit?
 - Můžete mi blíže popsat, co jste myslel/a, když jste diskriminaci definovala jako (citace z dotazníku)?
- 4) DISKRIMINACE (případové studie, vycházíme z dat obsažených v dotazníku):
 - U otázky/otázek č. (doplnit) jste zvolil/a kladnou/zamítavou odpověď, můžete mi říct, na základě čeho jste se rozhodoval/a?
 - U otázky/otázek č. (doplnit) jste si nebyl/a jistý/á, zda je daná situace diskriminací či nikoliv, chcete si o jednotlivých situacích blíže pohovořit?
- 5) DISKRIMINACE (konkrétní způsoby chování, vycházíme z dat obsažených v dotazníku):
 - V dotazníku jste za diskriminaci označila/a následující způsoby chování (doplnit). Chtěl/a byste k tomu něco doplnit?
 - Můžete mi prosím tyto situace podrobněji popsat?
- 6) DISKRIMINACE (proč jsou konkrétní způsoby chování označeny za diskriminační):

- Proč jste tyto situace vnímala jako diskriminační?
 - Myslíte si, že se Váš zaměstnavatel chová ke všem zaměstnancům stejným způsobem?
 - Pokud ne, co podle Vás může být důvodem odlišného chování?
- 7) ZÁVĚR (další prostor pro vyjádření respondenta, poděkování za ochotu a věnovaný čas, rozloučení):
- Napadá Vás ještě něco, o čem jsme nehovořili, ale co považujete za důležité?
 - Chtěl/a byste ještě něco dodat k tomu, o čem jsme hovořili? Je ještě něco, co byste chtěl/a doplnit?

Příloha G, Tabulka 11: Kódovací klíč ke statistické analýze kvantitativní části šetření

ZÁVISLÉ PROMĚNNÉ	NEZÁVISLÁ PROMĚNNÁ
příslušnost do intervalu podle délky pobytu: - více než 5 let = 2 - 1 až 5 let = 1	deklarovaný pocit být diskriminován na pracovišti: - ano = 2 - ne = 1
příslušnost k jedné ze tří skupin cizinců v souladu se zákonem č. 326/1999 Sb.: - trvalý pobyt = 3 - přechodný pobyt = 2 - jiná forma pobytu = 1	
úroveň znalosti českého jazyka deklarovaná respondentem: - pokročilý uživatel (mluvený a psaný projev) = 4 - středně pokročilý uživatel = 3 - začátečník = 2 - osoba bez znalosti češtiny = 1	
druh výdělečné činnosti: - závislá práce = 2 - nezávislá práce = 1	
druh vykonávané práce: - duševní práce = 2 - fyzická práce = 1	
velikost zaměstnavatele: - velký podnik nebo nadnárodní korporace = 2 - malý nebo střední podnik = 1	
zahraniční kapitálová účast: - zaměstnavatel se zahraniční kapitálovou účastí = 2 - zaměstnavatel bez zahraniční kapitálové účasti = 1	

Zdroj: Reichel, 2009, s. 155 a vlastní zpracování autorky.

Příloha H, Rozdělení absolutních a relativních četností

Tabulka 12: Je podle Vašeho názoru diskriminace závažným společenským problémem, nebo s tímto tvrzením nesouhlasíte?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	rozhodně ano	45	0,31
2.	podle mě, je toto téma důležité, ale ne tak běžné, jak by se mohlo zdát např. na základě mediálních zpráv	57	0,39
3.	podle mě se diskriminace ve skutečnosti týká jen mále skupiny lidí	35	0,24
4.	podle mě je to uměle vytvořený problém	8	0,06
celkem		145	1,00

Tabulka 13: Myslíte si, že diskriminace cizinců na pracovišti se v České republice vyskytuje, nebo s tímto tvrzením nesouhlasíte?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	je to běžná součást obchodní praxe	6	0,04
2.	poměrně často	48	0,33
3.	spíše zřídka	77	0,53
4.	vůbec se nevyskytuje, je to uměle vykonstruovaný problém	14	0,10
celkem		145	1,00

Tabulka 14: Myslíte si, že diskriminace cizinců na pracovišti se týká příslušníků polské komunity v České republice, nebo s tímto tvrzením nesouhlasíte?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	Poláci jsou nejvíc diskriminovanou skupinou cizinců	4	0,03
2.	poměrně často	26	0,18
3.	spíše zřídka	90	0,62
4.	vůbec se jich to netýká	25	0,17
celkem		145	1,00

Tabulka 15: Přečtete si jednotlivé níže uvedené případové studie a určete, zda je daná situace diskriminací či nikoliv?

poř. číslo	případová studie	absolutní četnosti			relativní četnosti		
		ano	ne	nevím	ano	ne	nevím
1.	přímá diskriminace	100	43	2	0,69	0,30	0,01
2.	nepřímá diskriminace	104	25	16	0,72	0,17	0,11
3.	obtěžování	106	16	23	0,73	0,11	0,16
4.	sexuální obtěžování	67	48	30	0,46	0,33	0,21
5.	pronásledování	78	32	35	0,54	0,22	0,24
6.	pokyn/navádění k diskriminaci	129	11	5	0,89	0,08	0,03

Tabulka 16: Cítil/a jste se někdy při vykonávání závislé nebo nezávislé výdělečné činnosti na území České republiky diskriminovaný/á na pracovišti?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	ano	55	0,38
2.	ne	90	0,62
celkem		145	1,00

Tabulka 17: Pokud jste se někdy při vykonávání závislé nebo nezávislé výdělečné činnosti na území České republiky cítil/a diskriminovaný/á na pracovišti, domníváte se, že důvodem diskriminace byla skutečnost, že jste cizinec?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	ano	44	0,80
2.	ne	1	0,02
3.	nevím	10	0,18
celkem		55	1,00

Tabulka 18: Pokud jste se někdy cítil/a při vykonávání závislé nebo nezávislé výdělečné činnosti na území České republiky diskriminovaný/á na pracovišti, jaké byly projevy diskriminačního chování?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	odmítnutí uzavření pracovního poměru nebo dohody o pracích vykonávaných mimo pracovní poměr	16	0,10

2.	rozházení pracovního poměru nebo dohody o pracích vykonávaných mimo pracovní poměr	1	0,01
3.	negativní diferenciacce v odměňování	34	0,22
4.	negativní diferenciacce v oblasti pracovních podmínek jiných než odměňování	16	0,10
5.	opomíjení při povyšování	14	0,09
6.	opomíjení při uplatňování jiných plnění souvisejících s výkonem práce	5	0,03
7.	opomíjení při přístupu k dalšímu odbornému vzdělávání a zvyšování kvalifikace	9	0,06
8.	obtěžování ze strany nadřízeného	7	0,04
9.	obtěžování ze strany spolupracovníků	12	0,08
10.	sexuální obtěžování	0	0,00
11.	navádění nebo pokyn k narušení zásady rovného zacházení na pracovišti	7	0,04
12.	odmítnutí pověření určité práce zákazníkem	3	0,02
13.	jiné	32	0,21
celkem		156	1,00

Tabulka 19: Jak dlouho pobýváte na území České republiky?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	více než 5 let	57	0,39
2.	více než 1 rok	88	0,61
celkem		145	1,00

Tabulka 20: Jaké je Vaše administrativně-právní postavení v České republice?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	trvalý pobyt	41	0,28
2.	přechodný pobyt	73	0,50
3.	ostatní	31	0,21
celkem		145	1,00

Tabulka 21: Na jaké úrovni ovládáte český jazyk?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	jsem pokročilý/á (mluvený a psaný projev)	62	0,43
2.	jsem středně pokročilý/á	58	0,40
3.	jsem začátečník	22	0,15
4.	vůbec nemluvím česky	3	0,02
celkem		145	1,00

Tabulka 22: Pokud vykonáváte nebo jste v minulosti vykonával/a výdělečnou činnost na území České republiky po dobu nejméně 12 měsíců, jaká byla právní skutečnost zakládající pracovní vztah?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	pracovní poměr nebo dohody mimo pracovní poměr	109	0,68
2.	smlouvy uzavřené dle občanského zákoníku	8	0,05
3.	samostatná výdělečná činnost	31	0,19
4.	jiné	13	0,08
celkem		161	1,00

Tabulka 23: Jaký je druh Vámi vykonávané práce?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	duševní práce	95	0,66
2.	fyzická práce	28	0,19
3.	nelze jednoznačně určit	22	0,15
celkem		145	1,00

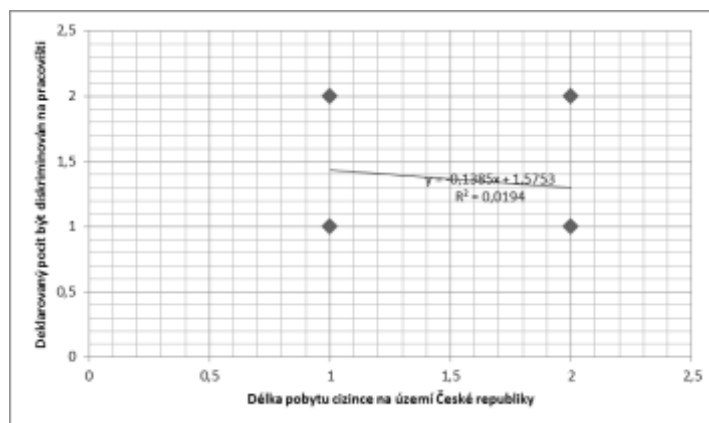
Tabulka 24: Jaký je druh Vámi vykonávané práce? (upraveno dle odpovědi na doplňující otázku č. 15)

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	duševní práce	108	0,74
2.	fyzická práce	37	0,26
celkem		145	1,00

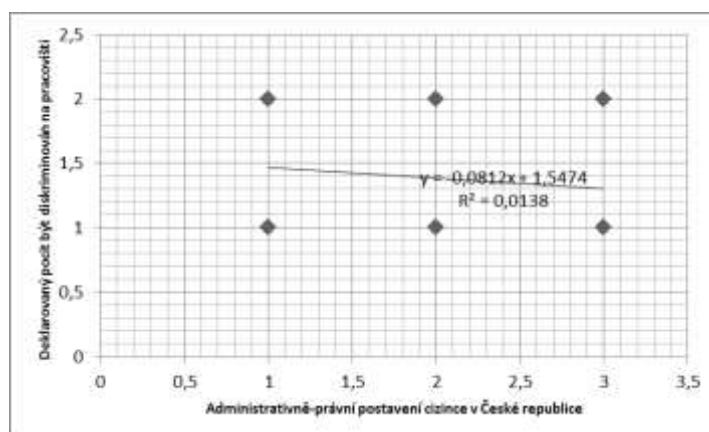
Tabulka 25: K jakému sektoru patří nebo patřil Váš zaměstnavatel?

poř. číslo	sledovaný znak	absolutní četnost	relativní četnost
1.	nadnárodní korporace	59	0,37
2.	velký podnik	30	0,19
3.	malý nebo střední podnik se zahraniční kapitálovou účastí	18	0,11
4.	český malý nebo střední podnik	33	0,20
5.	samostatná výdělečná činnost	21	0,13
celkem		161	1,00

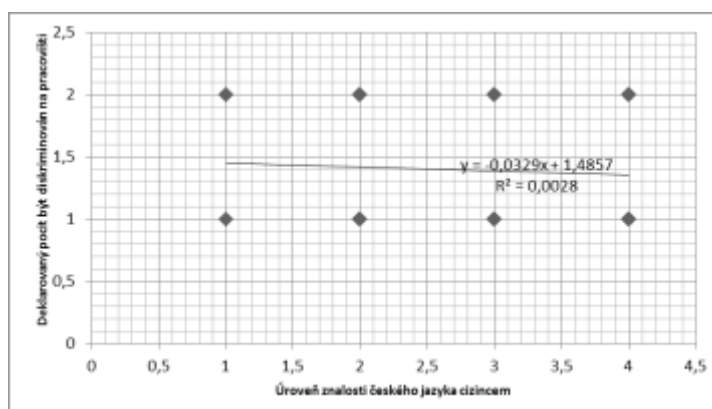
Příloha I, Grafická analýza vztahů mezi nezávisle a závisle proměnnými

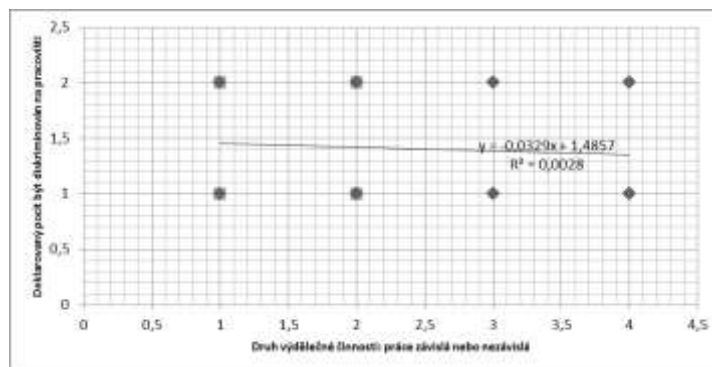
Obrázek 12: Vztah mezi délkou pobytu cizince na území České republiky a deklarovaným pocitem být diskriminován na pracovišti

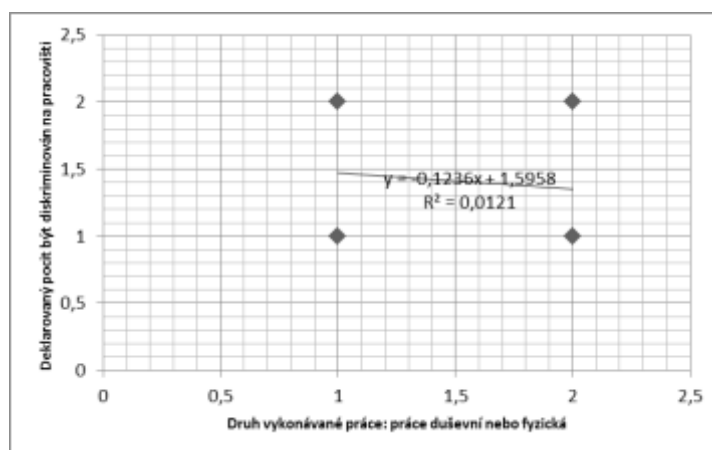
Obrázek 13: Vztah mezi administrativně-právním postavením cizince v České republice a deklarovaným pocitem být diskriminován na pracovišti

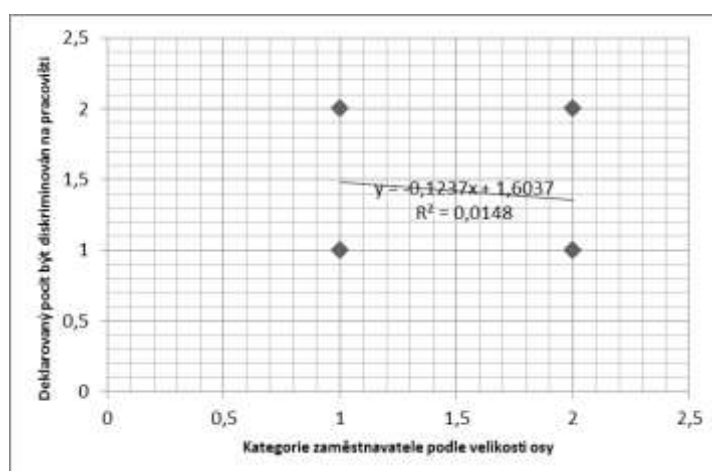
Obrázek 14: Vztah mezi úrovní znalosti českého jazyka cizincem a deklarovaným pocitem být diskriminován na pracovišti

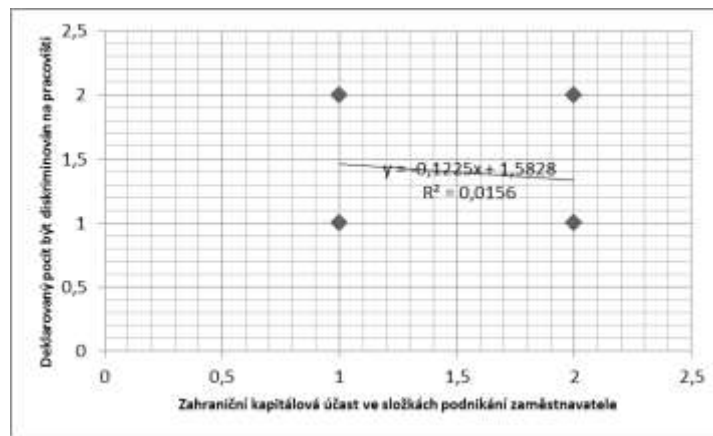
Obrázek 15: Vztah mezi druhem výdělečné činnosti (práce závislá nebo nezávislá) a deklarovaným pocitem být diskriminován na pracovišti

Obrázek 16: Vztah mezi druhem vykonávané práce (práce duševní nebo fyzická) a deklarovaným pocitem být diskriminován na pracovišti

Obrázek 17 Vztah mezi kategorií zaměstnavatele podle velikosti podnikatelského subjektu a deklarovaným pocitem být diskriminován na pracovišti

Obrázek 18: Vztah mezi zahraniční kapitálovou účastí ve složkách podnikání zaměstnavatele a deklarováním počtem být diskriminován na pracovišti